

Přílohy

Rozhovor č. 3 s panem P

Úplně na začátek se ti zeptám, jestli souhlasíš s tím, že si to budu nahrávat čistě pro své účely. Děkuji, moje práce se bude zabývat zkušenostmi rodiny s péčí a umíráním blízkého člověka. Proto bych se Tě jako první otázku chtěla zeptat, kdo byla osoba, o kterou jste pečovali.

Moje maminka.

Jaká byla její diagnóza?

Rakovina slinivky břišní.

Kdy jste se to tak zhruba dozvěděli, tuhle diagnózu, přibližně.

Jako kdy, nebo v které fázi?

Klidně, v které fázi nebo jak dlouho předtím, než vlastně pak došlo k té smrti. No, to bylo asi půl roku předem. Ono tady ta rakovina nemá dlouhého dožití, ta jde velice rychle. Tam je žití 3 až 9 měsíců podle statistiky, takže tady to bylo takový jednoduchý. My jsme si to dozvěděli až ve fázi, kdy maminka zežloutla. Ona už měla delší dobu bolesti v zádech, ale sváděla to na to (teď jsem kopala brambory, teď jsem věšela záclony a takový věci). Tam se to tedy příkládalo tomu, že je namožená. Pak najednou zežloutla, to bylo někdy v prosinci. Šla za doktorem, ten jí odebral krev a zjistili, že má strašné hodnoty. Takže mně volali do práce, že ji musím okamžitě odvézt do nemocnice na vyšetření. No a tam už to bylo jasné. Šla na SONO a tam jí objevili nádor na slinivce a od té doby už to šlo celkem rychle.

A ta péče byla potřeba hned od začátku nebo byla nějakou dobu schopná se o sebe postarat?

To jsme rozebírali strašně s rodinou. Ono je plno variant, ale u nás to probíhalo tak, že maminka byla soběstačná v podstatě úplně do poslední chvíle. Strašně jí obdivuju, jak ona to prostě pojala. Obrovsky se před ní skláním, jak to pochopila, že je to pro ni není vyhnutí, že je to prostě konečná a jak úžasným způsobem to pojala. Vůbec si nestěžovala. Samozřejmě, nabídli jí nějakou možnou péči přes ozařování a

takový další.. Ale po konzultaci s doktorkou, co byla v nemocnici, že se někdy může stát, že léčba prodlouží život třeba o jeden, dva měsíce. A jestli zbytek života problít, prozracet, nebo dožít relativně slušným životem s tím, že se stupňují bolesti. Maminka řekla, že nechce žádnou chemoterapii, tak jsme k tomu přistupovali takhle. Celýho toho půl roku byla v pohodě, sama si soběstačná, sama si doma, takže pro nás to byla z tohoto hlediska strašná výhoda. No, a my jsme pořád čekali na to, až se dostane do takovýho stádia, kdy prostě ulehne a bude potřebovat tu péči. Tak to už se dopředu řešilo, jakým způsobem se vyvázat z práce, aby se o ni potom mohl celodenně někdo starat. Ale naštěstí to dopadlo tak, že když tuto péči už opravdu, opravdu potřebovala, tak to šlo přes Hospic, jsme přizvali. Ten u nás v podstatě nastoupil v pondělí tu péči a v úterý maminka zemřela, takže to bylo na dva dny. Nějaká tato péče tu opravdu v podstatě nebyla. Když jsme se bavili o té péči, která by teda v případě potřeby mohla být mezi kolika lidmi by to probíhalo. V podstatě mezi naší a bráchovou rodinou, takže vlastně 4 lidi. Manželka byla domluvená, že by si brala neschopenku, protože jiným způsobem se nevyvážeš. Já jsem ještě měl nachystanou dovolenou, měl jsem dovolenou, takže bych dobíral dovolenou a po zbytek by byly ty neschopenky nebo něco takového, ale bylo domluvený s doktorem, že by je vystavil. Tak na základě těch neschopenek bychom se o ni byli schopni se u ní prostrídat. U nás to dopadlo tak, že maminka brala léky, nějaký prášky, ten nádor byl na hlavě slinivky břišní, takže jak on se zvětšoval, tak utlačoval žlučovod, tím tam neproudila ta žluč a ona zežloutla, tak se na to přišlo. On už byl prostě tak velikej, že už to nebylo operatibilní. Navíc nádor na slinivce má nějaké výsledky, pokud je na okasu té slinivky a tady to bylo u žlučovodu, a navíc měla metastáze v plicích, to se potom zjistilo. Takže tam se započala léčba, aby se uvolnila ta žluč, dostala stent do žlučovodu a léčilo se to jen paliativně, aby se uvolnily bolesti. Bylo to přes – jméno lékařky, která dělá na ambulanci bolesti, tam jsme se na ni navázali. Přes noc jsme brali léky proti bolesti a potom začali těmi morfinovými náplastmi, aby máti netrpěla velkými bolestmi. Ona byla furt do poslední chvíle soběstačná, někdo z baráku mi říkal, že ji ještě v neděli viděl před domem zametat chodník. Takže z tohoto hlediska se nás až tak ta péče o ni až tak moc neprojevila. Pravda, chodili jsme tam častěji, pomáhali jí s nákupy, protože potom už do města nechodila, takže jsme jí udělali nákupy a tak podobně, ale že by byla úplnej ležák, tak to říkám, že až ty poslední dva dny od toho pondělka večer, kdy ulehla v úterý večer bylo hotovo.

Tím pádem teda asi nedá říct, že by to pro vás bylo až tolik fyzicky náročné, ale asi to tam bylo spíš o tý psychice, celý.

Tam to bylo dost takový, no, když nám to doktorka sdělila, tak mně to bylo hned jasný, rakovina slinivky, to ta nejhorší rakovina, která může bejt. Takže tam když jsme se dozvěděli tu diagnózu, říkala nám doktorka v nemocnici s manželkou, to byla taková ta, jak když tě praští palicí přes hlavu, ale musíš se s tím nějak srovnat, že jo. Tam vocať jsem začal nějak přemýšlet, kdy, jak dlouho, kolik. Aspoň do Vánoc, třeba, kdyby tady byla, ale to taky nevyšlo, v září umřela.

Řešili jste to třeba jako nějak v rodině? Jako myslím to tak, jak se s tím srovnali ostatní členové. Probírali jste to jako víc v rodině?

To ti nevím, jak brácha. Já jsem to v sobě dusil celkem dlouho jsem to v sobě nosil, furt přemejšlíš, ale nejhorší je, že jí stejně nepomůžeš, nemáš jak, to je taková bezmoc, že člověk se snaží aspoň nějak zavděčit, zrušili jsme dovolenou kvůli tomu, abychom s ní byli, protože člověk neví, kdy přijde ten okamžik, že se to zlomí a kdy bude potřeba opravdu ta péče. Protože do břicha člověk nevidí a ona teda byla na výměně toho stentu, protože on po čase zarůstá, tak se to musí vyměnit, aby udržovali tu průchodnost tý žluče. No, bolesti asi měla, potom ke konci, možná ani ty náplasti nefungovaly, no nevím. To spíš bude vědět manželka. Já jsem s tím byl srovnanej, tak celkem, možná březem, květen. Prostě jsem to musel přijmout, že to je. Možná i pomohlo to, že i ona sama to nějak přijmula relativně v pohodě nebo tak nějak, né, že to přijmula, ale minimálně, že to vzala jako fakt. Tam to bylo zajímavý, že jsme jí to nechtěli říct tak jako na rovinu, že se s ní v podstatě loučíme a nechtěli jsme to s ní tak nějak moc probírat, tak nějak se přešlapovalo okolo, nikdo se tím nějak nezabýval, ale ona v podstatě, co si pamatuju to byl někdy květen, červen to tak nějak na rovinu řekla, že je s tím srovnaná. A ona v tom lednu, když šla sem do nemocnice, tam pobyla asi měsíc, aby jí srovnaly ty hladiny, hodnoty, dali jí ten stent, na to ji vezli do Brna, protože tady to neuměj. To bylo takový ambulantní, sem tam, zpátky. A tam si myslím, že v té nemocnici, jestli s ní neměli nějaký ten rozhovor, je to možný.

Ale nikdy s Vámi o tom nemluvila.

Ne.

Uvažovali vy jste o nějaký pomoci, co se týče psychického vyrovnání, nemyslím třeba jenom od psychologů a podobně, ale třeba i zajít někde do kostela, nějaká pastorační pomoc apod.

Ne, o tom jsem neuvažoval.

A myslíš si, že třeba teď zpětně, že by to mohla být nějaká varianta.

No, kdyby to nějak hůř brala, tak si myslím, že jo. Ale mamka byla taková obrovská osobnost, že skláníme před ní, jakým způsobem si to v sobě pobrala, jakým způsobem se k tomu postavila, fakt, to mi ani teď nejde na mysl, jak to vzala, fakt, to zírám. To skláním, fakt, že jo. My jsme v podstatě takovou potřebu ani neměli, protože ona normálně byla komunikativní, v podstatě vedla ten život dál jako by byla, jako by se nic nedělo, že jo. Až poslední dobou tam bylo nějaké to omezení z hlediska té bolesti.

A o té pomoci pro vás, jste neuvažovali?

Pro nás taky ne. My jsme chodili do práce, na to nemáš čas. Navíc my máme oba práci v podstatě takovou směnárnickou. Když v podstatě já jsem v práci 3 dny od nevidím do nevidím a jo pak dva dny jsou kratší. Ale to tě tak zaměstná, když potřebuješ ještě něco nakoupit nebo tohleto zařídit. Z práce, k babičce, vyspat se a znova. Ani na to nebyl nějaký čas, že bysme něco takového řešili. Spíš jsme řešili tu dovolenou, že jsme to zase museli odříct v tom Chorvatsku, to bylo po několikátý a od té doby už jsme tam nebyli, co jsme jim to takhle poněkoličká odřekli a oni si už myslí, že jsme nespolehlivý. Ale to zas jsme řekli, že to rozhodně, že se to zruší a proto jsem si šetřil tu dovolenou na horší chvíle. Ono se právě stává, že právě ti lidi potřebují spoustu volného času a pak je to na úkor práce. No a právě pak zmizí na dlouhou dobu z toho sociálního kolektivu, z toho sociálního života.

Myslíš si, že právě vy, když jste pořád chodili do té práce, že i to vás drželo psychicky nad vodou, že kdyby člověk tam zůstal jen s tím blízkým, že by ho to mohlo ještě víc semlít.

Myslíš na to v podstatě jen když jdeš spát, jinak řešíš běžný pracovní problémy, tak na to nebyl čas.

Užívali nějaký prášky nebo nějakou pomoc na spaní?

Ne.

Říkal jsi, že ta smrt, pak přišla relativně rychle. Vnímals to jako tak, že je to vlastně dobře, že to přišlo takhle, že fungovala dlouho sama a pak se a netrápila až takovou dobu.

Jo, to si myslím, že to bylo takový nějaký od ní, nechci říct, že cílený, ale vzala to prostě úžasně, ta maminka. To bylo pondělí, já mám dlouhej den na úřadě, takže jsem u toho nebyl, přijel ten hospic, nějaký doktor u Hospice, pak sestra a přivezli všechny ty, v podstatě převzali péči o maminku, přes tu lékařskou, paliativní, hospicovou. Přivezli ať už ty morfinový léky, injekce, protože pak už byla na injekcích, že jo. Ještě nějaký prášky tam byly a takový, náplasti, to všechno oni přivezli. Založila se všechna ta agenda s tím že, tam už byla taková spíš jako ta úleva, že je tam o ni postaráno, spíš z tohoto hlediska. Protože přes ty prášky, oni tam taky nejsou furt na tý ambulanci bolesti, že by se odbíhalo. I když jsem to měl s – jméno lékařky domluvený, že kdyby bylo opravdu potřeba, byla ochotná, prostě i zajít kdykoliv, se známe od malička, takže z toho důvodu, ale takhle bylo o to postaráno, tak to bylo moc hezký. Manželka jako zdravotní sestra převzala všechny ty věci na starost, věděla vědět, kdy, jak píchnout a takový. V podstatě od té doby potom už babička jen ležela. Přemýšleli jste třeba nad využitím nějaké dávky vlastně z příspěvku na péči nebo na nějakou výpomoc přes úřad nebo tam vůbec nebyla to myšlenka. Jo jo jo na to jsme žádali. Na to přišla sociálka shodou okolností koncem měsíce srpna, babička umřela tuším 3. září a koncem srpna přišla ta sociálka, kde se to sepsalo, v podstatě, kdy už byla vlastně nemohoucí. Sepsala nějaký ten protokol a dostali jsme dávky o péči. Tos myslela.

Jo, jo.

Byla tam sociálka a dostali jsme to. Sice zpětně vlastně, už bylo po, ale jo. Vnímáš i tohle to jako velkou pomoc. Tím, že vy jste to nevyužili úplně plně, ale kdyby to třeba bylo potřeba, vnímáš, že to může hodně usnadnit. Víš co, tenkrát to bylo nějakých 12 tisíc, na to, aby dělal člověk na plnej úvazek tu péči, tak je to finančně nedostatečný, ale každá koruna dobrá. Takže z tohoto hlediska jo. Pro nás bylo rozhodující, že jsme chtěli docílit toho, aby babička nemusela do nemocnice. Ona nechtěla, chtěla umřít doma. Takže se to dělalo všemožnými způsoby tak, aby prostě jsme ji tam nemuseli odvézt. To už by byla opravdu jen krajní, krajní nouze, kdyby se

něco, já nevím co, chtěla umřít doma. Takže proto ten hospic, za to jsme byli strašně rádi, to krásně zafungovalo.

A když nastala ta smrt, vím, že s tím se člověk asi nevyrovná nikdy, dá se říct, ale je třeba něco, co vám pomohlo vlastně s tím, to aspoň částečně přijmout nebo to bylo jen o čase.

Nevím, jak myslíš tu otázku.

Když maminka zemřela, tak jestli časem jste právě přemýšleli o tom, tu pomoc vyhledat nějak, abyste se s tím srovnali anebo jestli to jenom každé den plynul a někdy to trochu lepší.

Jo, o tom jsem neuvažoval, protože člověk naskočí do života dalšího, sice tam máš dva dny na to, abys vyřídila pohřeb a takový ty věci, ale ne, fungovalo se dál, normálně.

Teď ještě poslední otázka, je třeba něco, co teď zpětně víš, že co se dalo udělat jinak nebo třeba prosit dřív poprosit ten hospic, ačkoliv to nebylo třeba. Nebo něco takovýho. Z tohoto hlediska, ani člověče nevím, protože říkám, babička byla v podstatě soběstačná do poslední chvíle. Nic mě nenapadá.

Dobrá, tak jo. Můžu děkuji.